

Ermeni Mono Etnik Milliyetçiliğinin Doğurduğu Öğretiler: Andranikizm ve Tseğakronizm

Gaffar Çakmaklı Mehdiyev*

Özet

Her toplumun millî kimliğine dayalı bir ideolojisinin oluşması, şekillenmesi için belli aşamalardan geçmesi gerekir. Genellikle ideoloji siyasi ve sosyal bir eğitim olarak ortaya çıkar. Milletlerin kendi varoluş koşulları ve birbirleriyle ilişkilerinden doğan yaşam tarzlarıyla ilgili yapılan siyasi ve sosyal tasarımların hepsini onun belli zaman içinde geliştirdiği ideolojilerde aramak çok da doğru olmaz. İdeolojiyi somut kişiler oluşturur. Ermeni ideoloğu Garegin Njde ırkçı öğretisi olan Tseğakron'u 1920'lerin sonlarında hazırlamıştı. Njde, Ermeni ırkçılık doktrininde insanın taşıdığı kanın ulusal etnik kimliğinin belirlenmesinde önemli olduğunu söylüyordu. İnsan ırklarının renk ve fiziki şekil esas alınarak birbirlerinden üstünlüğünü temel alan ırkçılık felsefesini benimsemiş kişilere öncelik veriliyor. Ermenistan'da bugün başka ülkelerde terörist sayılan kişiler başta Andranik Ozanyan olmak üzere Stepan Şaumyan, Dro, Njde, Varujan Karapetyan, Monte Melkonyan, Vazgen Sarkisyan vb. kabraman sayılmaktadır. Onlar saldırganlıklarla kendilerinden olmayanların fiziksel

imbasına çalışmış ve bunu göz kırpmadan, insanlara acımadan yapmışlardır. Ermeni ideolojik akımlarının içerisinde önemli yere sahip milliyetçi akımların başında hiç şüphesiz Andranikizm öğretisi geliyor. Ermeni ideologlar Ermeniliğin, Armenizm'in tüm dünyada var olma unsuru gibi Andranikizm'i ortaya koyuyorlar. Diğer bir öğreti, Tseğakronizm faşizmle aynı cephededir. İlginçtir ki, aynı yıllarda İtalya'da faşizm, Almanya'da ise ulusal sosyalizm düşünceleri toplumsal kitlelere sirayet etmeye başlamıştı. Tseğakron kavramı aslında Ermeni faşizmi idi ve Njde Sovyetler Birliği tarafından buna göre yargılanmış ve hapiste de ölmüştür. Tseğakron bir Nasyonal Sosyalist öğretiler ve dünya Ermenilerinin de Türklere ve Türkiye'ye karşı davranışlarının temelinde Garegin Njde'nin bu ırkçı düşünceleri yer alıyor. Bu öğreti bugün Ermenistan'da yönetimde olan Cumhuriyetçi Partinin esas ideolojisini oluşturur.

Anahtar kelimeler: I. Dünya Savaşı, Kafkasya, Ermeni Öğretisi, Andranik, Njde, Tseğakronizm, Türkiye, Faşizm

Giriş

Ermeniler Adolf Hitler'i çok seviyorlar. Onlar Hitler'e atfedilen bir ifadeyi kendi aralarında sürekli gündemde tutuyor, onu sıkça tekrar etmekten hoşlanıyorlar. Güya Hitler Yahudilere karşı soykırımı uygularken tahminen şöyle demiştir ki; "Türkler Birinci Dünya Savaşı döneminde Ermenileri yok ettiler, onlara ne yapıldı ki, bize de ne yapılsın". Hitler'le bu "Ermeni Dayanışması" milliyetçi Ermeni toplumuna Hitler'e sempati ruhu getiriyor ve hatta bu fikri "söylediğine" göre "Belki Hitler de Ermeni olmuştur" diyenler bile bulunur. Bilinen gerçek odur ki, Hitler Ermeni değildi, ama onun düşünce faaliyetleri ile Ermenilerin zaman zaman yaptıkları arasında garip bir benzerlik mevcuttur. Ermenilerin belli dönemlerde ırkçılığı da Almanların 20-30'lu yıllardaki doktrinine benziyor. Faşizm aslında nedir? Onları Ermeni ırkçı akımlarına yaklaştıran hangi hususlardır? Faşizm sınıf ve cinsiyet farkı gözetmeden toplumun ortak

(*) Doç. Dr. Azerbaycan Ermeni Araştırmaları Merkezi Başkanı, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ermeni Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

yaşamını savunan, devletin her şeyden üstün olduğunu vurgulayan, tek partili, vatansever, aşırı milliyetçi, antidemokratik, antikomünist, antikapitalist, halkçı ve otoriter bir sistemdir. Kavramın kökeni Antik Roma yöneticilerinin geniş hükümet yetkisini sembolize eden ve ucunda balta bulunan bir çubuk demetinin adı olan, Latince “*fasces*” sözüdür. Aynı simge daha sonraları Fransız Devrimi sırasında “*Aydınlanma*” anlamında, halkın elindeki devlet gücünü temsil etmek gibi kullanılmıştır. Bu sembol birtakım değişikliklerle 1926 yılından itibaren İtalya’nın resmî devlet sembolü olmuştur. Sembolün üçlü anlamı vardı, devlet gücü, halk mülkiyeti ve eşitlik! Bu sloganlar Mussolini’nin propaganda kampanyalarında kullanılmıştır. Faşizm, diktatör rejimlerin sağlamaştırılması için kullanılan genel bir terim olmadan önce, İtalyan milliyetçiliğini temsil eden bir ideoloji olarak ortaya atılmıştır. Ancak onunla aynı zamanda ortaya çıkan Nazi ve Falanjizm gibi akımlar da amaç açısından İtalyan ideolojisi olan faşizme yakın oldukları için faşizme ilişkin siyasi hareketler olarak tanındılar. Bir rejimin faşist olarak bilinmesi için, o rejimin ideolojisinin milliyetçi olması, milletin varlık ve çıkarlarını her şeyin üstünde tutması gerekir. Bu hedefe ulaşmak için ise ekonomi üzerinde sıkı bir devlet yurruğu uygulamak, yaşam kalitesinin düşmesini önlemek için fiyat politikasının uygulanması gibi programlar faşizmin temel politikası olmuştur. Faşizm, sınıflar arasındaki çelişkileri ortadan kaldırmayı öngörüyor. Bu doğrultuda devlet eliyle kurumsal meslekler kuruluyor ve işçi ile işveren arasında anlaşma sağlanıyor. Toplumdaki yoksul ve orta sınıfın ihtiyaçları devlet tarafından en iyi şekilde karşılanmaktadır. Örneğin, Almanya’da çıkan toprak yasaıyla köylülere ait toprakların ipotek yoluyla ellerinden alınmasının önü alınmış ve yatırımcıların köylüyü istismar etmesi engellenmiştir.

Milliyetçi veya ırkçı fikirlerin benimsenmesi ülkelere göre farklı olmuştur. Örneğin, İtalyan faşizminde “İtalyan Vatandaşlığı” kavramı ön planda iken, Alman Nazizm’inde

ise “*Alman Kamı Taşıma*” düşüncesi ön plana çıkmıştır. Mussolini’nin doktrininde vatandaşlık anlayışı vurgulanıyor, Hitler’in doktrininde ise kan bağı vurgulanıyordu. İtalyan faşizmi milliyetçi, Alman Nazizm’i ise ırkçıdır. Ermeni milliyetçiliğinin de bunlara benzer ve farklı yönleri vardır.

Ermeni ırkçılık doktrini, insanın taşıdığı kanın ulusal ve etnik kimliğini tayin ettiğini iddia ediyor. İstenilen Ermeni tipinin başkasından kanca farklı olduğu düşünülüyor. Birçok Ermeni bilim adamı da dâhil, Ermeni toplumu içerisinde Artsruni’nin, Garegin Njde’nin, Andranik’in ortaya attıkları “*Ermeni Ari Irkı*”, “*Ermeni Arılığı*”, fikri eleştirmesi, onun sersem fikirlerinin olduğu gibi not edilmesi yerine, bunun desteklenmesi aslında ilkesizlikten ileri gelmiştir. Bilimsel dayanakları olmayan tüm fikirlerin ortaya atılması da aynı sebepten olmuştur¹.

İrkçı antisemitizme, gerçek dışı biyolojik teorilere dayanan, herhangi topluma karşı önyargı beslemek ya da nefret etmeyi de içinde ihtiva etmek, yani ırkçılık yapmak, Ermeni milliyetçiliğinin her zaman ayrılmaz bir parçası olmuştur. Alman Nazileri gibi Ermeniler de tüm insanlık tarihini farklı ırklardan gelen insanlar arasında biyolojik açıdan belirlenen bir mücadelenin tarihi olarak değerlendirmişlerdir. Naziler kendilerinin Marksizm, komünizm, pasifizm ve enternasyonalizmin siyasi eğilimlerin milliyetçiliğe aykırı olduğunu ve tehlikeli Yahudi ırkına ait entelektüalizmi yansıtan varsayımından yola çıkmışlar. İktidara gelmelerinin ardından, 1935’te Yahudiliğin sözde biyolojik tanımını veren “*Nuremberg Kanunlarını*” kabul etmişlerdir. Ama Hocalı katliamını gerçekleştirenler bunu yaptıklarını iftiharla söylemekten çekinmiyorlar. Ermenistan başkanı bu işi yaptığını basına itiraf ederken sivil dünyanın buna nasıl bakacağından endişesi yoktur. Ona kendi toplumunun düşüncesi önemlidir.

(1) Grigori Artsruni, Vostochny Vopros, Tipografiya İ. A. Çantseva, Tiflis, 1876.

Ermeni devletinin varoluş döneminde bugüne kadar geçtiği yola bakarsak aynı manzaraya tanık oluruz. Bir zamanlar şimdi adına Ermenistan denilen devlet sadece Ermeni halkına ait değildi, ona kendini idare hakkı verilirken, bu ülkede diğer halklar dâhil Türkler de yaşıyorlardı ve bazı durumlarda buranın yerli halkı olmayan Ermenilerden doğal olarak alt kümede idiler. Şimdi bu ülkede bir kişi bile Türk nüfusu kalmamıştır. Ermenilerle Almanların ırk ayrımcılık politikası, devlet düzeyinde soykırıma teşvik etme ve etnik temizlik politikası tamamen aynıdır. Ermeniler de aynı prensiple yola çıkmışlardı. “Nerede Yabudi görürsen öldür” yerine “Nerede Türk görürsen öldür”, “O senin biyolojik varlığın için tehlikedir” ilkesi ile hareket etmeye başladılar. Faşizmi bir bakış açısı olarak benimseyen Ermeni ideolog Garegin Njde Ermeni ırkçı öğretisi olan Tseğakron’u 1920’lerin sonlarında hazırlamıştı. Ermeni ırkçılık doktrini, insanın taşıdığı kanın ulusal ve etnik kimliğinin belirlediğini iddia ediyordu. İnsan ırklarının renk ve fiziki şekil esas alınarak birbirlerinden üstünlüğünü temel alan ırkçılık felsefesini benimsemiş kişilere öncelik verilir. Ermenistan’da bugün başka ülkelerde terörist sayılan kişiler başta Andranik Ozanyan olmakla Stepan Şaumyan, Dro, Njde, Varujan Karapetyan, Monte Melkonyan, Vazgen Sarkisyan vb. kahraman sayılmaktadır. ırkçıları göstermiş oldukları saldırganlıklarla kendilerinden olmayanların fiziksel imhasına çalışmış ve bunu göz kırpmadan, insanlara acımadan yapmışlar. Ermenilerde ırkçılık en eskiden böyle insan karşıtı temele dayanmıştır. Henüz XVII. yüzyılda Venedik’te milliyetçi cereyan olan militarizmi kuran Ermenilerin faaliyetleri incelenirse ilginç manzaralar ortaya çıkar. Ermeni milliyetçiliğinin kökünde bir faşizm yatmaktadır. Militarizmin de İtalya’da, faşizmin doğduğu topraklarda ortaya çıkması tesadüfi değildir. Demek tesadüfler hem de zorunluluk doğurur. Yukarıda bahsettiğimiz Nazizm’in simgesi olan haçerli haç aynı zamanda Ermeniliğin (Armenizmin) sembolüdür. Ermenistan’ın ilk milliyetçi partilerinden

olan Taşnaksütyun’un da sembolü faşizmin kabul ettiği haçerli haçtır. Faşist “Yeni Düzen” kavramı ile Njde’nin “Tsağakron”u arasında da bir benzerlik mevcuttur.² Hitler’in “İrk Devleti” kavramı Ermenistan’da da aynı anlama geliyor.

Bugün Ermenistan’da başka kavimden bir kişi dahi yoktur. Faşizm odur ki, içinden, sevmediklerinin tamamının fiziksel imhasına ulaşır, ya da onları köleye çevirir. Vaktiyle Ermenistan denilen bu ülkede yaşayan Azerbaycan Türklerinin hiçbir hak ve hukuğu yoktu ve bugün bir tek Azeri’nin bile bu ülkede yaşamıyor olması dediğimiz kanıtıdır. Aynı şekilde burada kalan Yezidi Kürtleri hakkında da söylediklerimiz geçerlidir. Onlar bu ülkede köledirler. Onlar dövülüyor, soyuluyor, malları, koyunları ellerinden alınıyor. Azerbaycan Türklerine karşı toplu halde göç politikası, cinayetler, savaş tutsaklarının topluca öldürülmesi, Azerbaycanlı esir ve rehinelere organlarının satılması. Bugüne kadar Karabağ Savaşında esir düşen beş binden fazla Azerbaycanlıdan haber yoktur. Bu, Ermenilerin ırkçılık felsefesini tamamen benimsemelerinden ileri gelmektedir. Ermeni ırkçılığı genellikle çeşitli insan ırkları arasındaki biyolojik farklılıkların kültürel veya bireysel meseleleri tayin etmesi gerektiğine ve doğal sebeplerle bir ırkın (çoğunlukla kendi ırkının) diğerlerinden üstün olduğuna ve diğerlerine hükmetmeye hakkı olduğuna duyulan inanç veya bu değerleri kabul eden doktrin olmuştur. (Özellikle, Dağlık Karabağ ve diğer Azerbaycan bölgelerinin işgalinden sonra Ermeniler buradaki zaferlerini onların üstün ırktan geldiklerine bağlamışlardır³). Venedik’te önce kitaplar ve gazete-dergi yayınladılar, Ermenilerin toplu yaşadıkları bölgelere göndererek onları başkalarından farklı olmaya inandıran militarizm kendi işini görmüştü. Militarizm ne idi? Kendi etnik kültür değerlerini tek ölçüt olarak tanımlama (etnik merkezîyetçilik), farklılık korkusu (zenofobi). İrklar

(2) Գ. Նժդեհ, “Ինչո՞ւ ստեղծվեց Ցեղակրոն շարժումը”, “Հանրապետական” թերթ, Երևան, 1993թ. թիվ 21:

(3) Esat Uras, “Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi”, İstanbul-1987.

arasında birleşmelere ve ilişkilerin olmasına karşı çıkmak ve milliyetçilik gibi kavramları da içeriyordu. Sosyal ayırımın, ırklar arasında farklılıklardan soykırıma kadar gidebilen bir doktrin haline getirip çıkarmak için Ermenilere iki, üç asır gerekti ve bu Ermeni devletinin doktrinine tamamen uygundu. Ermeni ırkçılığı genel hatlarıyla incelendiğinde kendi kanını taşıyan, aynı dili konuşan ve aynı soydan gelenlerin başka soydan gelenleri aşılması kabul edilir. Tarihte, Avrupalıların Amerika'yı keşfetmesinin ardından, köle adı altında alınıp satışa çıkarılan, Afrika kökenli halkı kendine tabi eden Amerikalılar başta olmak üzere ırkçı anlayış, tarihte normal karşılanırsa da, günümüzde olumsuz değerlendiriliyor. Kendilerini başkalarından farklı görmek Ermenistan'da bugün normal bir durumdur. Ermeni ırk ayrımcılığına ait yüzlerce örnek mümkündür. Ermeni ırkçılığının propagandası da yerinde durmuyor.

4

Bilindiği gibi, ilk insan barınağı Ermenistan olmuştur (Nuh hikâyesi), bu da gösteriyor ki, öyle Ari ırk da buradan türemiştir.

"*Ermeni Halkının Arilerden Doğuşu*" makalesinde bu hasta düşünce Ermeni'ye göre: "*Ari 20 bin yıl önce*" "*Ermenistan dağlar dünyasında*" (böyle bir ifade kullanılır) oluşmaya başlamış ve Küçük Asya'dan Japonya'ya kadar arazide iz bırakmışlardır. Atları eğiten, hayvancılığı da geliştiren Ari Ermeniler olmuştur. Ermeni dilindeki "*Ayrutsi*" kelimesi de o zamandan kalmıştır. "*Arman*", "*Ermeni*" kelimeleri de o zamandan kalmıştır. Ari kelimesinden "*Ayrarat*" (Ararat) türemiştir⁴.

Arilere atfedilen "*Ram*" kelimesinin önüne bir "*A*" ek getirilmesiyle "*Aram*" kelimesi ortaya çıkmıştır. "*Arat*" ise sözde Ari dilinde "*Allab'ın Oğlu*" demektir. Ermenistan'da "*Arustam*" şeklinde erkek ismi bulunmaktadır, Farslarda ise bu "*Rustam'dır*". Buradan da anlaşılıyor ki, Farslarla Ermeniler aynı kökten gelirler. Hıristiyanlığı da Budizm'i de Ariler yaratmışlar.

Bu hastalardan biri olan Varpetyan "*Alamani*" (Almanya) adının da Armani (Ermeni) kökünden geldiğini ispatlamaya çalışıyor. Almanlar da Persler, Hintliler gibi Ermenilerin amcası oğlu olarak sunuluyor ve Ermeni milliyetçi şairlerden olan Paruyr Sevak'tan bir örnek de veriyor: "*Dünyada sizden öncelerin ürünü olan diğer Ermeniler de vardır*". Bu Ermeniler ise Ari Ermenilerden türemiş Yunanlar, Almanlar, Basklar, Persler, Kürtlerdir, Hintliler, Ruslardır. Sonra Varpetyan ustalıklı "*Ari Irk*"'ın, yani Ermenilerin yayılma coğrafyasını çiziyor. Onların bir bölümü Küçük Asya'ya yayılmış, bir bölümü ise nasıl olmuşsa Avrupa'ya gitmiştir. Gittikleri yerlerde, komşulardan hiç kimseye, hiçbir millete karışmadan (*Yüksek Ari ırktandırlar ya!*) Küçük gruplar halinde yaşamışlardır. Ana meskenleri Orta Asya olmuştur, Hindistan'a gelerek burada bazı milletlerin şekillenmesinde üstün rol oynamışlardır. Varpetyan'ın sözünden anlaşılıyor ki, Hint ve Farslar Ermenilerle akrabadır. Ari Hazar Denizi'nden yukarı Rusya'ya gitmeleri sonucunda Ruslar içerisinde de soylarını geliştirmişler. Sonuca bakın: Büyük Ermenistan ile Rusya'nın yakın ilişkileri kandan gelir. Meğer Ermeni Ari ırk Rusların da millet olarak oluşmasında, yetişmesinde rol oynamıştır. Hindistan'da yaygın olan "*Ram*" veya "*Ran*" adı Arilere verilen genel isimdir. Bu adı Ermenistan'da "*Rant*" veya "*Hrant*" olarak telaffuz etmişlerdir. "*Ram*" veya "*Ran*" ilk Arilerdir. Ona göre, Arileri Doğu'da kök attıktan sonra Avrupa'yı kurtarmaya getirmişlerdir. Almanlar, Rumlar, Yahudiler, Kürtler, Basklar Arilerdir. Elbette bunlardan daha önce ise Ermeni Ari Pers Hintlileri ve Rusları Arileştirmişler. Bakın bugün Ermenilerin işine kim yarıyorsa Ari onlardır, ama onlar yalnızca Ermeni Arilerden türevler, yani ikinci nesil Arilerdir.

Görüldüğü gibi bu çalışmada Türklerin adı bile geçmiyor, nasıl olmuşsa o tarihlerde dünyanın en güçlü imparatorluklarını yaşatmış Türkler sanki hiç olmamışlardır.

(4) Varpetyan Alexander, "Ermeni Halkının Arilerden Doğuşu", Şant TV, 11 Nisan 2011.

Ermenilerin bu tür çalışmaları ciddi bilimsel camiada gülünç olsa da ve onun hiçbir bilimsel dayanağının olmadığını keskin şekilde eleştiren olsa da, bu araştırmalar sürmektedir. Doğuda, İslam coğrafyasında kendisinin menfur eylemleri ile yalnız kalacağından korkan Ermenistan, millî ideolojisine şunları da eklemeyi unutmuyor. Hintlilerin, Farsların ve hiç ilgisi olmasa da, Rusların Ari ırktan geldiğini iddia etmekle, bu ülkeleri kendisinin savunucusu durumuna dönüştürmek istiyor. Avrupa’da ise Almanların eteğinden yapıyorlar. Ve hatta gerekirse faşist öğretisini methederek Almanya’yı kendi taraflarına çekmeye çalışıyorlar. Hitler’den de yararlanmak istiyorlar. Güya Hitler Osmanlı’nın Ermenilere soykırım uyguladığını ve hiçbir ceza almadığını söylemiştir. Böyle sersem düşüncelerin kökünde ara sıra Türkiye’nin İsrail’le yaşadığı soğuk ilişkilerinden de yararlanmak isteği duruyor. Yahudileri “Arilerden” saymayan Varpetyan onları diğer milletlerin (muhtemelen Türklerin) casusu kabul ediyorlar.

*“Hâlâ siz Ermenilerle ilgili bir şeyler düşünüyor musunuz? Elbette ne garip yaratıktır? Hepsi görüntüdür, Ermeni sen hayal ettiğin o Ermeni değil, acaba kimdir o? Karakteri nasıldır? Faydasız girişimler yapma. İçeriğine baktığında bir rabat görünüm bulamayacaksınız! Resmini çizmek zordur. Onun yaşam tarzından haberin var mı? Evini gördün mü? Ülkesini dolaş güzel manastırlar, güçlü kaleler, desenli kabir taşları. Her bir Ermeni’nin içinde çok gizli, derin hoşnutsuzluk var, kalbinde başkalarına kibir. Bu, yüceliğe erişemeyeceğini bilen kartalın zirveye duyduğu özlemdir. Koşuşturur, zirveye koşar, ama kanatlarını kayalıklara çarparak yere düşer. Ona yemek verirler yemez, yüz çevirir, ne köleliği sever, ne de mutluluğu, özgürlüğü, acı çekmeyi seviyor, acılara ve özgürlüğe öncelik veriyor. Melankolik (semtini sıkça değişen rüzgâr) bir varlıktır, sık değişir, kılıflar, kendisi ise hiçbir şeyi çözemiyor”*⁵ Bu bir kartal hakkında değil, Ermeni halkı hakkındadır. Bu fikirler Ermeni yazar Derenik Demirciyan’a, Azerbaycan halk şairi Samet Vurgun’un “Ermeni Şiirinin

Demircisi” adlandırdığı kişiye, bir şaire aittir. Demirciyan da Ermeni milletini başkalarından farklı görmek isteyen aydınlardan olmuştur. İster geçmişte isterse şimdi ırkçı olmayan Ermeni yazar zor bulursunuz. Nedense eline kalem alan her bir Ermeni ırkçı olarak yetiyor. Demirciyan da iyi tanıdığı halkının ne ifade ettiğini açıkça söylemekle bazı ırkçıların baskıları ile yüz yüze kalmışsa da düşündüğünü demiştir.

Andranikizim’in Ermeni Düşünce Sisteminde Yeri

Ermeni ideolojik akımlarının içerisinde önemli yere sahip milliyetçi akımların başında hiç şüphesiz Andranikizm öğretisi geliyor. Ve Ermeni ideologlar Ermeniliğin, Armenizmin tüm dünyada var olma unsuru gibi Andranikizm’i ortaya koyuyorlar. Andranik’in hayatını ve faaliyetlerini aşırı değerlendirmekle ondan Ermeni halkının kahramanı ve kurtarıcısı imgesi yaratmak bir yana, aynı zamanda dünyadaki Ermeni kuruluşlarını bu düşünce etrafında birleştirmek amacı gözetiliyor. Birçoğu Andranik’in tarihte oynadığı role dikkat çekerek bulunmuş bu formülü yaymaya ve millî düşünce tipi gibi propaganda aracına dönüştürmeye çalışıyorlar. Bu iddiadadırlar ki, Andranik Sasunlu’nun fikir ve etkinliğinin modern dönemle ilişkilendirilmesi ve bazen de çağdaştırılması girişimleri ona yol açacaktır ki, Ermeni milleti en eski zamanlardan hayal ettiği bir millî düşünce sistemine sahip olacaktır.

Herhalde bu fikrin taşıyıcıları bile düşünmektedirler ki, milliyetçi ruhta büyümüş Ermeni gençliği ve hatta yaşlı toplum içerisinde Andranikizm kabul edilebilir bir sistemdir⁶. Ermenistan’da bugün faaliyet gösteren siyasi örgüt ve toplumsal kurumların kökeninde de işte bu milliyetçi şoven düşünce

(5) Derenik Demirciyan, Dokumentalniy film, 1990 g., studiya “Ayk”, 30 min. (855 m), ch/b. / Avtory stsenariya: N. Virabyan, B. Ovsepyan, rezhissor / operator B. Ovsepyan [Biograficheskiy film o vidnom armyanskome pisatele KHKH veka]

(6) V.Kudulyan, “Andraniki baderazmi” kitabı, s.24 (Ermenice) Beyrut, 1929.

başka halkları yok etme hastalığı vardır. Andranikizm'in, bir akım olarak hangi köke dayandığını da bulmak Ermeni ideologlar için zor olmamıştır. Her bir öğretinin bir temeli olması gerekiyor. Onlar temel olarak Vizantizmi ortaya atıyorlar. Güya Andranikizm Vizantizmin (Bizansçılık) devamı olarak ortaya çıkmıştır. Vizantizm Ortodoks geleneklerini yaşatan siyasi ideolojidir. Tarihsel gelişme döneminde Vizantizm ideolojisi Hıristiyanlık Roma İmparatorluğu'nun resmî devlet dini olduktan sonra şekillenmeye başlamıştır. *"Vizantizm terimi Rus ve diğer dillerde sadece XIX. yüzyılda Rus filozof Konstantin Leontyev tarafından işletilmeye başlamıştır. Bizans İmparatorluğu bin yıl (395-1453) var olmuştur. Onu yaşatan ve onun tam varisi olarak Rusya'da bu fikir "Rus vizantizm" i olarak meydana gelmiştir.*

Avrupa Hıristiyan ülkelerinde *"Vizantizm Hıristiyan halkların ortak düşüncesi, ideolojisidir"*, diyorlar. Ermeni ideologlar da Vizantizmin, yani Hıristiyan dininin bu ideoloji kolunun birçok halkları birleştirme faaliyetini nitelendiren Bizansçılıktan geldiğini iddia ediyor. Çünkü Ermeniler kendilerini birçok Hıristiyan halktan daha eski Hıristiyan hesap etmektedirler. Tanınmış Rus filozofların da bu formülü dikte ederek yeni bir akımın temelini koyduklarını beyan ediyorlar. Birçok dergide Rus ve Ermeni filozoflar bu konuda yazılar yazmakta, araştırmalar yapmaktalar. Bunlardan biri olan N.S. Severikov'un Vizantizmin bir kolu olarak Andranikizm akımı hakkında ileri sürdüğü fikirler ilginçtir. *"Andranikizm Bizans Düşüncesi Gibi"* adlı makalesinde Andranik Sasunski'nin (Andranik Ozanyan) karakterindeki üç temel *"meziyetten"* bahsediyor: 1) İnsanların mutlu olması için manevi güç bulunması yolunda gergin zahmet, 2) İnsanları bir araya getirmek ve birleştirmek için Andranik Sasunski'nin olağanüstü çaba ve enerjiye sahip olması, 3) İnsan hayatının tüm alanlarında köklü değişikliklere ulaşmak için Andranikizm'in yaratıcı etkinlik.

Severikov'a göre, aslında bir hümanist değil, terörist başı olan bu şahsın (Andranik'in) kalbi adaletsizliğe karşı olmuştur. O ırk ayrımına bakmadan, dinî ve millî farklılıkları gözetmeksizin savaşıyordu. Severikov isimli şahsın Andranik'in hayatına da faaliyetine ne derecede vâkıf olup olmaması meselesine gelince, açıkça görünüyor ki, bu cümleler Ermeni milliyetçi beyinlerden birinin veya bir grubunun ürünüdür. Ermeniler bazı yöntemleri çok kullanırlar. Ya yabancı yazarı ele alıyor, çeşitli yollarla ona etki ederek istedikleri makale ve kitabı yazdırıyor, ya da kendileri yazıp bu yazarı bu serserim iddialara imza koymaya ikna ediyorlar. Severikov muhtemelen ikincilerdendir. Bu yazarın Andranik hakkında peş peşe yazdığı makalelerde ana hat Andranik'in cinayetlerini örtbas etmektedir, onu övmek, daima hümanist davranışlar sergilediğini vurgulamak ve onları diğer milletlerin lehine olduğunu söylemek işte bu demektir⁷.

Hem de burada onun güya kimseye fark koymaması felsefi bir düşünce sistemidir ve *"zulme maruz kalmışlara"* destek olması fikri bir bakış açısı olarak Bizansçılıktır, yani bu Vizantizmin (Bizansçılığın) kolu olan universalizm teorisidir, karakter itibarı ile beşeri bir değerdir, vb.

Bu kişinin, yani Andranik Ozanyan'ın hiç Vizantizmle yakından uzaktan alakası olmuş mu? Veyahut elinde silah etrafında celâtlar ordusu ile tüm geçtiği yerleri kana bulayan bir şahsın ne fikri olabilirdi? Onun aklında fikrinde adam öldürmek, kadın, çocuk, yaşlı demeden katletmek olmuştur. Onun hangi bakış açısından bahsetmek mümkündür? Severikov da, diğer Andranikçiler de iyi biliyorlar ki, bu kişinin tarihte rolü ne olmuştur, onlar bugün *"Kafkasya Meselesi"* denen yeni bir sorunla yüz yüze gelen Rusları, olmayan Pantürkizm'le korkutarak Andranikizmin daha çekici olacağına ikna etmeye çalışırlardı. Onu Vizantizme bağlamak ise din

(7) Konstantin Leontiev Proizvedeniya: <http://knleontiev.narod.ru/articles.htm>

savunuculuğunu vurgulamak isteğidir. Rus yazarlardan diğer biri S.N. Trubetskoy hatıta Rusya'nın gelecek kaderini bu düşünceye sahip çıkmasına bağlıyor, diğer bir filozof P. A. Florenski ise diyor ki, Vizantizm hep Rus halkı için "elinde başka hiçbir araç olmayan bir kaynak" olmuştur.

Vizantizm Hıristiyanlığın tarihinde yeterli bir şekilde insanlığın sosyal intişarında başlıca rol oynamıştır, ama bin yıllar boyu bundan hiç söz edilmemiştir. Felsefe siyasi terminolojide "Andranikizm" teriminin ortaya çıkması artık olgudur ve bunu sadece Ermenilere bağlamak mümkün değildir. Andranik kimleri kimin elinden almak istiyordu, elbette Hıristiyanları Müslümanlardan koruyordu. Ama bunları yaparken hangi yöntemlere el atıyordu. İnsanları bir araya toplayıp ateşe veriyor, kadınların karnını yarıp bebeğini süngüye takıyor, yaşlıların sırtına kaynar semaver bağlıyordu. Bu muydu Vizantizm? Vizantizm eğer işte bunu öngörüyorsaydı ondaki bu görüş ve fikir faşizme daha yakındır.

Diğer bir Rus filozofu Y. Yastrebov'a göre ise Andranikizm müridizme ve vebabiliye en iyi alternatiftir, S.V. Volkov ise ona "Şamilizm"ın alternatifi gibi bakmayı telkin ediyor. Bakın, bu düşüncenin ne kadar sözde ve sinsî amaçlardan kaynaklandığı anlaşılmalıdır.

K. A. Zaletski ise "Kafkasya Meselesi" ile ilgili açıklama yaparken Andranikizm Vizantizmi Pantürkizme karşı konulacak en iyi alternatif sayıyor. Mesele şu ki, bu araştırmacılar Rusların Kafkasya'daki konumunun kaybedilmesinden korkuyor ve bu pozisyonu kurtarmak için yeni bir düşünce sistemi ideolojik temel ortaya koyamıyorlar. Çünkü "Kafkasya Meselesi" hızla Rusların lehine olmayan değişime doğru gidiyor, Rusların bu değişimi kabul etmekten başka çaresi yoktur. Andranikizm denilen saçma fikri ortaya atmakla aslında onlar yirminci yüzyılın başlarında olduğu gibi, yine de Ermenileri bir araç olarak kullanarak harcamak istiyorlar, çünkü

Kafkasya'da diğer halklar hiçbir zaman böyle gülünç maşa rolü olmak istememişlerdir. Bundan sonra ise asla yola gelmezler.

Bilinen süreçler şimdi de gidebilir. XIX. yüzyılın ortalarında Osmanlı devletini parçalamak için bilinen "Doğu Meselesi" ortaya atılmıştı. Biraz sonra bu meselenin yapay olduğu ve siyasi anlamda hiçbir etki vermediği ortaya çıkarken onun mahiyetini değil, öne sürdüğü amaca ulaşmak arzusunu değil, adını değiştirdiler. "Ermeni Meselesi" ortaya atılırken Ermeni milletinin bu iş için çekiciliği dikkate alındı, çünkü tarih boyunca kendi ağalarını satmışlardı. Bu özellikleri ile de onlar imparatorlukların dikkatini çekmek istiyorlardı. Romalılardan Perslere, Bizanslılardan Osmanlılara kadar bu alanlarda kullanılan bir oyuncak olmuşlardır. Belki de bu onların var olma mücadelesi idi, ama bu insanlık dışı bir şeydi. "Ermeni Meselesi'nin" güncel olduğu yıllarda dış güçlerin destek verdiği çetelerin kurulma ve hareket faaliyetine dikkat ettikçe açıkça görünür ki, bu çetelerin temel amacı kan dökmek, adam kesmek olmuştur. Andranikizm aslında budur. Severikov'un ve diğer Rus yazarların uydurduğu "Andranikizm" denilen fikir kökünde onların iddia ettikleri "adaletsizliğe karşı mücadele" veya "insanlık adına hümanist davranışlar" durmuyor.

Bakın, Andranik'in insancıl davranışı nasılmış? Hayatından bir örnek: Doğu Anadolu'da etkinliği sırasında Ave denilen çete reisini öldürürken eşini ve çocuklarını da öldürür ki, gelecekte bu hareketini öğrenecek oç alma fikrine düşen olmasın. Çağdaş dille anlatmaya çalışırsak, o geçtiği yerlerde başkalarından farklı olarak iz bırakmıyordu. Bir Türk köyüne saldırı yaparken o çetelerine emreder ki, burada bir kişi bile şahit kalmasın. Andranik'ten kitap yazan bir Andranikçi A. Çelebyan kendisinin "Zoravar Andranik'i yev Hay Heğapobagan Şarjumi" adlı kitabında ne kadar idealize etmeye çalışsa da yine bir cellât olduğunu anlatmaktan uzak kalmamıştır. Çelebyan'ın Andranik'in dilinden verdiği bu cümleler onun kim olduğunun göster-

gesidir: "...Bu itirafları duyduktan sonra, onu eşini ve çocuklarını öldürüp evden dışarı çıktık. Bir haini ve hain soyunu yok etmek için bir evi bütünüyle yok ettik. Diğer hainlere gözdağı vermek için, Türklere ve Kürtlere de Ermeni fedaisinin Avenger olduğunu anlatmak için bunu yok etmeli idik. Biz herhangi bir Ermeni fedaisine kalkan olup ele karşı hep acımasız olduk. Şimdi bir yolunu bulup Herzan reisi Bşare Halil'i cezalandırmalıyız". Daha sonra bu kitapta adı geçen Bşare Halil ve onun tüm soyu da Andranik tarafından imha ediliyor. Günahı da oymuş ki, Andranik'in, Serop Ağbyur'un burada olmasını güya ki, Bşare Halil tarafından Türklere, hükümete haber verilmişti⁸.

"Ermeni tarihinin en büyük savaşçısı ve öncüsü Andranik Ozanyan'ın hazırlayıcısı ve öncüsü Ağbyur Serop da" (A. Çelebyan) ilginçtir ki, işte Andranik tarafından öldürülmüştür. Ağbyur'un Bşare Halil tarafından öldürüldüğünü kasten yayan da, sonra öteki Kürt aşiret reisine Bşare Halil işte bunun için öldürüldüğünü iddia eden de Andranik olmuştur. Dolayısıyla, önündeki tüm engelleri temizleyerek "tek cellât", "tek kabadayı" işlevini yerine getirmek yolu ile ilerlemiştir. Bu mudur Andranikizm? Bakınız, süngüye geçirilmiş Bşare Halil'in başını düşünün, onu Muş sokaklarında taşırken Ermenilerin Kürtlere de nasıl vahşice davrandıklarına tanık olacaksınız. Ve Çelebyan'ın kitabında Andranik'in kendisi tarafından Bşare Halil'in infaz edilmesi sahnesi, kendisi de Andranik Ozanyan'ın dilinden "Sen Serop Paşa'nın başını ölüyken kestir. Ben ise senin başını sağken keseceğim" demesi galiba Andranikizmdir ve onun "bıçağımı boğazına attım" demesi Andranikizm denilen bir ideolojiymiş... Daha sonra bakın neler oluyor: Başlık boğazına sarılı olduğu için engel oldu. Sinirlenerek: "Gevork, bu başlığı bir kenara çek" diye hiddetle bağırıldı. Gevork Halil'in başından başlığı çekip çıkardı. Bıçağımı boynuna vurdum. Boynunu girtlağına kadar kestim. Kan bir tür sesler çıkararak eşige fıskırdı, ikinci darbemle başı yere düştü ve başsız vücut yerde kıvrılmaya başladı". Ne güzel felsefe değil mi? Bunun adı mıdır Andranikizm?

İşte budur Andranik Paşa'nın, Andranik Başkesen'in felsefesi! Bu itiraf ettikleri birkaç işkence sahnesidir, ama 1890'lardan 1920'lere kadar ne kadar baş kestğini bu bölgede yaşayan halklar, onların binlerce tanıkları bilir. Geçtiğiniz yerlerde "tanık bırakmayın" diyordu Andranik. Andranikizmin "bu meziyetlerini" yani adam öldürmesini onun insancılığına bağlayan Severikovlar acaba hiç utanıyorlar mı?

Andranik kendini "baskılara maruz kalmış halkın askeri" adlandırmıştı. Onun takipçileri olan Ermeni milliyetçi ideologları iddia etmeye çalışıyorlar ki, Andranik Türkler tarafından soykırıma maruz kalan tüm Pravoslavları Ermenileri, Yazdı Kürtlerini, Assuriyalıları, Rumları, Bulgarları, Suriye Hıristiyanlarını aynı derecede savunmuş ve bu mücadelede Vizantizm fikrine dayanmaktadır, tüm halklar için yeni bir dünya inşa etmeye çalışmıştır. Bu da saçma bir fikirdir. Andranik cellâtlarının izleri Doğu Anadolu ve Kafkasya'nın her yerinde var. 1904 yılında Muş'un Darig köyünde güya ona suikast yapılması uydurmasını ortaya atan ve bu köyün tüm Kürt ve Türk nüfusunu katleden Andranik değil miydi? Bu bölgede Ermeniler için bir devlet kurmayı amaçlayan bu kişi buradaki Hıristiyanları da öldürmekten ve yer yurtlarından sürmekten keyif alıyor.

Bir süre sonra onu Cenevre'de görüyoruz. Taşnak Partisinin organı olan "Droşak" (Bayrak) gazetesi ofisine gelerek buraya Bşare Halil'in başını kestiği kamayı hediye ediyor. Sonra o Bulgaristan'a yerleşmeye karar verir. Bulgarlara sevgiden mi? Tarihsel koşullar oluşursa burada Ermeniler için bir devlet kurmak amacı ile. Andranik bu yıllarda planlıyordu ki, dışarıdan destek almadan hiçbir şey elde olamayacak⁹. 1914 yılına kadar Bulgaristan'da yaşayan Andranik Bulgar halkı için hiçbir iş yapmamıştır. O bir gönüllü ordusu kurmak için Bulgarlardan yardım is-

(8) A.Çelebyan, "Zoravar Andranik'i yev Hay Heğapohagan Şarjumi", Erivan, 1999.

(9) "Droşak" Gazetesi, 1908, № 8.

temiştir. Bulgar devletinden 600 frank maaş alması da gösteriyor ki, o burada Bulgarların elinde alet olmuştu, ona Türkleri öldürdüğü için altın madalya da vermişlerdi. Bu ne derecede doğru sayılabilir ki, Osmanlı tebaası olan birisi kendi ülkesine karşı böyle bir tutum sergiliyor. I. Dünya Savaşı'nda Rusya'nın tarafından Osmanlı'ya karşı çarpışan Ermeniler dâhil bu katil neden düşünmüyorlardı ki, bu ülkedeki onların milyonlarca soydaşı kötü duruma düşebilir?

Bunu düşünmek yerine burada yaşayan Ermenilere de silahlar gönderiliyor ve onlar da kendi devletlerine karşı savaşa giriyorlardı. 1914'ten 1917'ye kadar Rusya tarafından Osmanlı'ya karşı 180.000 Ermeni savaştı. Bunlar hepsi vakıadır ve 1915 yılının 27 Mayıs'ında Tehcir Kanunu kabul edilirken Osmanlı Devleti işte bu Ermeni tehlikesini dikkate almıştı. Osmanlı devletinin tarihte verdiği en büyük karar Ermenilerin Anadolu'dan sürülmesi kararı idi. O dönem için bundan doğru karar olamazdı. Bu kararın kabul edilmesine Andranik ve onun gibilerin etkili olduğunu 1918-1920 yıllarında Ermenistan denen devletin başkanları defalarca vurgulamışlardı. Andranikizmin kökünde duran kişi başı kesmekse, insanlara felaket ve ölüm getirmekse, neden bu ideoloji lanetlenmiyor. Şimdi Ermeniler bu ölüm ve kan ideolojisine Andranikizm adını koyarak sahte bir teori ile baş tutmak istiyorlar¹⁰.

Çelebyan'ın "*Andranik Paşa*" kitabında Andranik'in soğukkanlılıkla rakibinin kafasını kestiğini, canlı bir varlığa acımadan onun hayattan gitmesini tarif ediyor. Sonra bu caninin fotoğrafı, ata binmiş, belinde kama, patrontaş. Halil'in başını kestiği gün verdiği görkem budur. Yüzünde küçük de olsa bir duygu işareti yoktur. Eğer gerçekten haberimiz olmasaydı, onun birkaç kişiyi boğazladığını değil, birkaç keklik avladığını zannederdik. Ama insan canavarlaşırken bakın bu duruma düşüyor. Bu mudur, Andranikizm öğretisi? Ermenistan'da sayısız kitapların kahramanı olan Andranik'in gerçek kimliğiyle arkasında

neler saklandığını farkına varmak o kadar da zor olmaz. Bakın onun hayatına.

Andranik'in Gerçek Yüzü

Dünyanın dâhi yazarlarından olan Rus Lev Tolstoy kendi döneminin adamlarının çoğunun kusurlu vatanseverliğin etkisi altında olduğunu düşünüyordu. Ona göre, manevi nimetleri sadece kendi halkına düşlemek, kendi halkını ve devletini başkalarından üstün saymak, kendi devletinin daha zengin, daha güçlü olmasını düşlemek doğru değildir. Çünkü genellikle bu refah ve kudret diğer halk ve devletlere vurulan hasar hesabına sağlanıyor. Bu daha çok Ermenilere aittir. Onlar kendi mutluluklarını başkalarının mutsuzluğu pahasına kurmak istediler. Başkalarını öldürmekle kendi yaşamalarını sağlamak istediler. Bu, faşizmi Andranik ve onun gibi onlarca Ermeni'yi canı yapmak istedi. Ama bunu sadece başaramadılar, hatta kendi halkını ağır durumda bırakarak kaçtılar. Onun kaderi böyle bir acı sonuçla bitti.

9

Andranik bugün tüm Ermenilerin kahramanı olarak kabul ediliyor. Kendisine benzemeye çalışan modern Andranikçiler ondan gaddarlığı, adam kanı ile beslenmeyi iyi öğrenmişlerdir. Andranik'in eylemleri 1990'larda Karabağ'da da tekrarlandı. Hocalı'da olanlar Doğu Anadolu'da, Kafkasya'da, Güney Azerbaycan'da yapılanların tekrarı ve devamıydı. Meydanda aktörler farklı insanlar vardı. Bir de tarih değişmişti. Onlar "*1992 yılının 26 Şubatında Hocalı soykırımını Andranik'in doğum gününe hediye ettiler*". Ermenistan basını bunu açıkça yazıyor. Andranik'in devamcısı diğer bir terörist Monte Melkonyan'ın buradaki etkinliği gösterdi ki, onun takipçileri hâlâ çok kan dökecekler. İşte 25 Şubattan 26'sına gecen gecede Hocalı şehrini yerle bir etmek planı da gösteriyor ki, bu trajedi tesadüfen yapılmamıştır.

Andranik Ozanyan (Անդրանիկ Օթոբյան) - Ermenilerin millî kah-

(10) Justin McCarthy, "Kim başlattı?" Makalesi, "Ermeni soykırımını iddiaları" kitabı, Cedit yayıncılık, Ankara, 2006, 264 \ 26.

ramanı olarak kabul ettikleri kişi aynı zamanda Bulgaristan'da da Türklere karşı çarpıştığı için yüksek unvana layıktır, Rusya ve Türkiye tarafından ise farklı zamanlarda askerî suçlu ilan edilmiştir. Aramada olduğuna göre 1921'de Amerika'ya kaçmış, burada gözden kulaktan uzak bir kasabada saklanıyordu¹¹.

Adranik 1865 Şebinkarahisar doğumludur. 1890'da babasını döven bir Türk'ü öldürdü ve İstanbul'a kaçtı. Bir süre marangoz öğrencisi olarak çalıştığı İstanbul'da Hınçak komitesine katıldı. Bir polis şefinin öldürülmesi cinayetini üzerine alarak buradan da Batum'a kaçtı. Burada sosyalist eğilimli Hınçak grubundan uzaklaşarak, daha etkili bir örgütlenme modeli sunan Ermeni Devrimci Federasyonu'na (Taşnak Partisi) girdi. Parti görevi için Sason'a gitti. İsyanı katıldı. Arakelots manastırında 30 adamıyla bir ordu birliğine karşı üç hafta direnip kurtulmayı başardı. Hiçbir zaman Osmanlı Türkiye'sinde subay olmamıştır.

1880 yıllarında Andranik, Osmanlı devletine ihanet ettiği için ceza olarak onun kulağını keserler, bundan sonra ona halk arasında "tek kulaklı Andranik" diyorlar. Andranik Türkiye'de faaliyet gösteren Ermeni silahlı birlikleri için silah kaçakçılığı ile ilgilenir. 1890'lı yıllarda Türk ordusuna karşı savaşa katılır. 1904 yılından Türk ordusu Ermeni isyanını bastırdıktan sonra Andranik Türkiye'den kaçır. Bir süre Kafkasya'da bulunur, sonra ise Avrupa'ya kaçır. 1907 yılında Bulgaristan'da, Taşnaksutyun'un IV. Kurultayına katılır. 1912 yılında savaş başladığında, Garegin Njde ile birlikte Ermenilerden oluşan gönüllü grup oluşturur. Burada Ermeni silahlı çeteleri yerel Türk nüfusuna karşı kitlesel katliamlar yapmakla uğraşırlar. Bu savaşlarda iştirakine göre Andranik Ozanyan Bulgaristan'ın yüksek devlet ödülü olan, "Kabramanliça Göre Altın Haç" nişanı ile ödüllendirilir. Ayrıca onu diğer ödülleriyle de ödüllendiriyorlar, ayrıca Andranik Bulgaristan vatandaşlığına kabul edilir.

1914 yılının Ağustos ayında Andranik Rusya'nın Kafkasya ordusunun komutanı General Aleksander Malışayevski ile görüşür ve Rus ordusuna hizmet eder. Rus ordusu Andranik'e Ermeni askerî birliklerini oluşturmayı emreder. Mart 1915'te Van'da başlatılan isyanı destekler. 18 Nisan 1915 yılında diğer bir Ermeni Nikol Dumanla Halil Paşa yönetimindeki Osmanlı kuvvetlerini bozguna uğratar. Ocak 1916'da Rus ordusu ile birlikte Bitlis'e girer. Van şehrini yakar ve sivil halktan çok sayıda kişiyi öldürtür. Bu nedenle Rus Divanı Harbinde yargılanıp tutuklanır, daha sonra rütbesi iade edilir.

1917 yılında Rusya'da Çarlık yıkılmıştı, Anadolu'daki düzenli Rus birlikleri dağılmaya başlamıştı. Kafkasya cephesi komutanı, tuğgeneral Lebedenski Anadolu'da Ermeni topluluklarından başka diğer silahlı birliklerin kalmaması için ve bu toprakları terk etmemek isteğine uygun olarak 1918 yılının Ocak ayında Andranik'i tuğgeneral ilan etti ve Erzurum'un savunması ona bırakıldı. Andranik buranın yardımsız nüfusuna zulmetmeye başladı. 2 Mart 1918 yılında da Andranik Erzurum Merkez Komutanlığını kendi üzerine aldı. İlk günler ordusunda düzen yaratmaya gayret etti, ancak Osmanlı birlikleri Erzurum'a yaklaştıkça askerlerine yerli ahaliyi kırmak emri verdi, katliamlara başladı. 12 Mart 1918 yılında Osmanlı orduları Erzurum'a girerken kaçan Ermeni askerleri arkalarında harabe bir şehir koydular, çok sayıda kadın, çocuk, ihtiyar hunharca katledilmişti¹².

Bundan sonra o ilerleyen Kafkas İslam Ordusu karşısında İngiliz orduları ile birleşmek için İran Azerbaycan'ına çekildi, fakat Hoy şehri yakınlarında Ali İhsan Sabis Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu karşısında 9 Haziran 1918'de mağlup olarak Nahcivan'a çekildi. Türk ordusuna karşı askerî operasyonlara iştirak ettiği için Rus ve Fransız ordusunun kumandası tarafından birtakım nişan

(11) "Taşnaklar ve Onların Yöneticileri", Kitabı (Ermenice-1904, Tiflis).

(12) "Հայրենիք" օրաթերթ, Բոստոն 1963թ, 13 սեպտեմբերի, էջ 2:

ve madalyalarla ödüllendirilir. 1916 yılında Çar ordusunun kuvvetleri ile oluşan sorunlardan dolayı cepheyi terk ediyor. Andranik'in Türkiye'nin doğusunda bulunduğu tüm süre boyunca, onun başkanlığındaki silahlı Ermeni çeteleri buradaki Türk ve Kürt nüfusunun kitlesel katliamı ile uğraşıyorlardı. Andranik 1918 yılında Ermenistan'la Türkiye arasında imzalanan antlaşmayı tanımayı reddediyor. Bu kez Andranik Bolşeviklerle işbirliği yapmaya başlar, 1918 yılının Temmuz Bakü Komutası Başkanı Stepan Şaumyan telgraf gönderiyor, telgrafta Andranik bildirir ki, *"Nahcivan kazası kendisini Sovyet Rusya'nın bir parçası sayıyor ve birlikleri ile birlikte Bolşeviklerin tarafına geçmeye hazırdır"*.

Andranik Kafkasya'da neler yapmıştır? Ne kadar insanın ölümüne sebep olmuştur. Buna bu bölgede yaşayan insanlar tanıklık etmişlerdir. Bu bölgede bulunan en gaddar komutan Andranik olmuştur. O çetesinin başına diyordu ki, nerede Türk görseniz öldürün, ihtiyar, kadın, çocuk olsa bile. Andranik'in 1918 yılında Rus ordusundan ayrılmasına neden olan bu bölgedeki ordu içerisinde istediklerini yapmanın mümkün olmadığı için böyle bir emir veriyordu. Gerçek şu ki, Rus ordusu işgal ettiği yerlerde sivil halka dokunmuyordu, ama bu katil hakkında onu demek mümkün değildi. Onu Rus ordusu terkibinden bu huy için attılar. Bu nedenle o general elbisesini çıkararak grup başkanı, gerilla kıyafetini giydi. Kafkasya'daki Rus orduları kumandanı, aslen Ermeni olan General Nazarbekov haber göndererek, Gümrü'ye gelmek istediğini ve Zengezur bölgesinde Türklere karşı vuruşacağını bildirdi. Nazarbekov bu planı beğendi, Andranik'in Gümrü'ye gelmesini kabul etti.

10 Nisan 1918 yılında 400 seçilmiş Türkiye Ermeni'sinden oluşan "Özel Harekât Birliği'ni" kurdu. Bu birliğin amacı güya, Rusya sınırlarını korumak ve Türklerin Kafkasya'ya girmelerini önlemek idi. Bu birlik ayrıca Kafkasya'dan Türkiye'ye yerleştirilmiş olan Ermenilerin eski yerlerine götürülmesini de

kontrol edecekti. Bu tarihlerde Güney Kafkasya'da siyasi bir boşluk vardı. Türk birlikleri hızla ilerliyor, bu bölgede kontrolü ele almaya yakındılar. Özellikle Bakü'deki petrol kuyularının Türklerin eline geçmemesine çalışan İngilizler bölgede kendilerine bağlı olası askerî güç aradılar. Bağımsız ve büyük Ermenistan'ın kurulmasını şart olarak ileri süren Andranik onlar için çok uygun bir kişi idi. 4 Haziran 1918 yılında Türklerle Ermeniler arasında Batum Anlaşmasının imzalanması İngilizlerin Kafkasya'daki bu politikasına darbe oldu. Artık İngilizlere çalışan Andranik de bu anlaşmayı kabul etmedi. Andranik'e göre; Ermenistan Erzurum, Van, Muş ve Bitlis bölgelerini de içerisine almalıydı. Fakat Batum anlaşmasına göre, tüm bu bölgeler Türklerin idaresinde kalıyordu. Bu sözleşme ile Kafkas Ermenileri ile Türkiye Ermenileri arasında anlaşmazlıklar ortaya çıktı. Kafkasya Ermenileri Andranik ve başındaki çetelerin sorun çıkardığından ve kestiği yerlerde kan döktüğünden onu kabul etmiyorlardı.

Ermenistan Cumhuriyeti bu şartlar altında varlığını reddeden Andranik, Doğu Anadolu'daki katliamlarını Culfa, Nahcivan ve Zengezur bölgesinde de sürdürdü. Batum Anlaşmasının imzalanmasına kadar geri çekilen Ermenilerin kadın, çocuk yaşlı demeden Müslümanları imha siyaseti Andranik tarafından devam ettiriliyordu. Gence, Erivan, Ordubad ve İran'da katliama Batum Anlaşmasından sonra da devam etmesi yeni müdahale gerektiriyordu. Türk Komutanlığı Ermenilere defalarca ultimatome vermişti. Andranik'in Nahcivan'daki cinayetleri hakkında kurulan Ermeni komisyonu da bu kanaatte idi. (Bu konuyla ilgili mevcut belgeler imha edilmiştir.) Andranik'i Nahcivan bölgesine çağırarak General Nazarbekov ise Andranik kuvvetlerini Erivan'ın güvenliği için bir garanti olarak bu bölgede tuttuğunu iddia ediyordu.

Mayıs ayında Azerbaycan, bağımsızlık bildirisini ilan ettikten sonra bu bölgeyi, özellikle Karabağ ve Zengezur'u Osmanlı ordusunun yardımı ile kendi kontrolü altına

almaya çalıştı. Fakat olmadı. Ana güç Bakü üzerine saldırıya hazırlanıyordu. Andranik bundan yararlandı ve Temmuz ayında Zengezur girdi, birçok Müslümanı katletti ve burayı Ermenistan'ın kontrolü altına verdi. Bu bölgede o zaman Andranik tarafından 10.068 kişi öldürülmüş, 115 köy yerle edilmişti. Erivan bölgesindeki Müslüman temsilciler Azerbaycan hükümetine gönderdikleri telgrafta şunları yazıyorlardı: *“Andranik kendi ordusu ile Erivan bölgesine hareket etti. Çetesinde Türkiye’den gelen Ermeniler de var. Hedefleri bölgedeki Müslümanların imhası ve göç ettirilmesidir”* Andranik bu bölgede Culfa, Ordubad'ın birçok köy kasabasını, şehirlerini işgal etmiş, evleri, camileri, okulları ve tahıl ambarlarını yakıp küle çevirmişti. Ana karargâhını Nahçıvan şehrinden on iki kilometre uzaklıktaki Küznüt'te kuran Andranik 4 Eylül 1918'de Nehrem'e saldırmıştı, ancak direnç görüp geri çekilmişti. Andranik Zengezur bölgesindeki Müslüman köylerine üç büyük saldırı düzenlemişti, bu saldırılarda yine de sivil insanlar-binden fazla Müslüman hayatını kaybetmiş ve hayatta kalanlar Nahçıvan ve Gence'ye kaçmışlardı.

Bu arada Karabağ'daki Ermeniler Andranik'ten askerî yardım istemişlerdir. Andranik 1918 Ekiminde o silahlı birlikleri Karabağ-Zengezur sınırına toplamıştı. 29 Kasım 1918 yılında, Karabağ'a saldırıya başladı ve Şuşa'ya girerek burada katliamlar gerçekleştirdi. Şuşa tamamen yakıldı. 1919 yılının Nisan ayında Andranik Eçmiadzin'e gelir, burada birliklerin büyük bölümünü serbest bırakıyor, bir kısmını ise kendisi ile yurtdışına götürüyor. Birinci Dünya Savaşından sonra Türkiye hükümeti Andranik'i askerî suçlu olarak uluslararası arama ilan ediyor. Sovyet Rusya'sında da onunla ilgili dosyada ilgili tarihî belgelerde bilgiler vardır. Ama bunları da Ermeniler arşivlerden yok etmişlerdir.

Yeni Ermeni millî kimliğini Andraniksiz hayal etmeyen bir toplumda ortaya atılan bu ideoloji bellidir ki, ırkçı düşüncenin ürünüdür. Andranikizm uyduruk bir ideolojidir.

Bunu millî düşünce sistemi gibi sunmak yine de insani amaçlardan kaynaklanmıyor. Zaten hasta olan Ermeni toplumu Andranikizm ideolojisi peşinden giderse ölümcül hastalığa duçar olabilir.

Ermenilik İdeolojisinin Fikir Babası Garegin Njde Kimdir? “Tseğakronizm” ve Faşizm

“Ben Yeryüzündeki ilahi izleri kendi Ermeni soyumda okudum, gördüm, öptüm, ona baş eğdim Tseğakron'a dönüştüm”. Bu fikir Garegin Njde'ye aittir, o kişiye ki, tüm ömrü boyunca Türklere karşı savaştı. Hem savaş meydanında, hem de ideolojik cephe-de. Tüm hayatını Türk'e ve Türklüğe darbe vurmaya harcadı. Bir hareket ve bir de eğitim yarattı ki, bu işi kimlerse devam ettirsinler. Devam ettirilir mi? Kesin şekilde diyebiliriz ki, evet! Njde ve onun öğretisi Ermeni ideolojisinin Türklüğe karşı mücadele kaynağıdır. Garegin Njde (Garegin Ter Harutyunyan) 1866 yılında Nahçıvan'da doğdu. 1955 yılında Rusya'nın Vladimir kentindeki cezaevinde öldü. Bu adamı Ermeniler millî kahraman, *“Sünik'in (Zengezur'un) kurtarıcısı”* sayıyorlar.

Onun “Tseğakron'u” nedir? Ermenice iki kelimenin – “gtn” (ırk) ve “ypnñ” (din) birleşimidir. Garegin Njde (Garegin Ter Harutyunyan) tarafından ortaya atılan bu harekette Tseğakron, onun ideolojik eğitimine ise Tseğakronutyun (Tseğakronizm) adı verilmiştir.¹³ Ermenistan Cumhuriyeti bu öğretiyi esas alarak devlet politikasını belirler. Devlet başkanı Serj Sarkisyan'ın lideri olduğu Ermenistan Cumhuriyetçi partisi Njde'ni kendilerinin lideri, ideolojik önderi sayıyor. O aynı zamanda Ermenilerin en ünlü tarihî şahsiyetlerinden biri olarak kabul ediliyor. Ermeni milliyetçiliğinin XX. yüzyılın ilk yarısında sürdürdüğü siyaseti ayakta tutmak ve onu Ermenilerin yaşadıkları yerlere ulaştırmak için böyle bir öğretiyi ihtiyaç olduğu

(13) Zardaryan Novlet, NJDEHYAN TSEKAKRONUTYUN - ՆՃԴԵԶՅԱՆ ՑԵՂԱԿՐՈՆԻԹՅՈՒՆ <http://hayland.am>

kanaatindeydi Ermenistan toplumu. Burada temel amaç, Tseğakron ideolojisi çerçevesinde sözde Ermeni milletini, ana köklerinden uzaklaşma tehlikesi karşısında kalan Ermeni diasporasını ve özellikle gençleri yeniden seferber ederek Türkiye'ye karşı bir hareket meydana getirmek oldu. Garegin Njde önce savaş meydanında Türklerle mücadele etmeye çalışmıştır. Gaddarlıkta Andranik'den geri kalmayan bu şahsın döktüğü kanların haddi hesabı yoktur.

İsteğine ulaşmak (aslında Ermeniler ne istemişlerdi onu fazlasıyla almışlardı) için Njde ne zaman bu öğretiyi yaratmaya başlamıştır? 1922 yılında Tebriz'den dönerek Sofya'ya yerleşmiş olan Njde, Türkler aleyhine ilk yazılarını da bu tarihten başlayarak yayınlamaya başlamıştı. Örneğin, "*Lern Hayastan*'ın (Dağlık Ermenistan) Kahraman Direnci" (Bükreş, 1923), "*Gündeliğimden Sayfalar*" (Kahire, 1924), "*Çocukların Babalarına Karşı Mücadelesi*" (Selanik, 1927) vb. kitaplarında bu öğretinin çizgilerini belli etmişti.

Aynı dönemde ve daha sonraki yıllarda Njde, Taşnaklar tarafından bırakılan "*Hayastan*" (Plovdiv), "*Araks*" (Sofya), "*Azatamart*" (Paris) gibi çeşitli dergi ve gazetelerde aktif rol almıştı. Tüm yazılarının tek hedefi Türkler ve Türkiye; tek amacı da yabancı ülkelere dağılmış Ermenilerde Türklere ve Türkiye'ye karşı genetik bir nefret oluşturmaktı. Sonra Bulgaristan'dan ABD'ye giderek bu öğretiyi yaymakla meşgul olmuştur. Bu "*teori*" ile Ermenileri ırkçı Tseğakron'u faşizme yaklaştırıyordu.

Tseğakron aslında Ermeni faşizmi. Başka bir şey değildir. Tseğakron bir Nasyonal Sosyalist öğretiler ve dünya Ermenilerinin de Türklere ve Türkiye'ye karşı davranışlarının temelinde Garegin Njde'nin bu ırkçı düşünceleri yer alıyor. Ermeni araştırmacı Smbat Hovhannisyan kendisinin "*Tseğakronun ve faşizm*" (Ամբաստանատեսչական "Յ Ե Ղ Ա Կ Ը Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն ԵՎ Ֆ Ա Շ Ի Ջ Ս" (Ի ր ա կ ա ն ու թ յ ու ն ի կ ե ղ ծ ի ք) երևան 1998:

l t η δ ρ) adlı makalesinde¹⁴ bu öğretiyi faşizmle kıyaslar. Tseğakronun daha ırkçı olduğunu öne sürmektedir. Bu öğretiyi ırkçı eğitim olarak değerlendirenler diğer görüşleri savunanlardan daha fazladır. Ermenistan'ın dışında bu meseleye tavır bildirilmemiş ve maalesef bu konuya şimdiye kadar olan yaklaşımlar ilkel yaklaşım seviyesinde olmuş ve Ermeni ırkçılığının kökünde işte bu öğretinin durduğu açıkça söylenmemiştir.

Ermenistan'da bu öğreti sadece toplumsal etkiye sahip değildir, devlet yönetiminin de siyasi çizgisini belirler. Örneğin, iktidardaki Ermenistan Cumhuriyetçi Partisinin programında şöyle denilmektedir: "... *Partimizin temel düşünce tarzı Garegin Njde'nin öğretisi üzerinde kuruluyor*"¹⁵. Bununla da Serj Sarkisyan'ın partisinin hangi temel üzerinde kurulduğu belli oluyor. Bu şahıstan ve onun başkanı olduğu devletten başka tavır beklemek anlamsızdır.

Njde'nin faşizme sempatisi bilinen bir gerçektir. O Nazi Almanya'sı ile adamakıllı ilişki içerisinde olmuş ve ordu kurarak Sovyet hükümetine karşı açık savaşmıştır. Bununla ve diğer konularla ilgili vereceğimiz açıklamalarda bu açıkça görülecektir ki, Njde'nin öğretisi ırkçıdır, insanlık aleyhinedir

Önce Njde'ni tanımaya ihtiyaç var. Kimdi bu öğretiyi yaratan kişi? Onda Türklere bu kadar nefret nereden kaynaklanmış?

Garegin Njde 20 Ocak 1866 yılında Erivan eyaletinin Nahcivan kazasında doğdu. 1902 yılında Petersburg Üniversitesi hukuk fakültesine alındı, 1904 yılında eğitimini yarıda bırakıp, Ermeni millî akınlara katıldı. Sonra İran'a göçerek Taşnakların orada düzenlediği askerî okulda, daha sonra Sofya'daki subay okulunda eğitim aldı. Okulu bitirdikten sonra Murat Sebastatsi'nin başkanlığındaki Ermeni silahlı gruplarından bi-

(14) "Ամբաստանատեսչական "Յ Ե Ղ Ա Կ Ը Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն ԵՎ Ֆ Ա Շ Ի Ջ Ս" (Ի ր ա կ ա ն ու թ յ ու ն ի կ ե ղ ծ ի ք) երևան 1998:

(15) Eduard Abramyan, "Kavkaztsi v Abwehre", İzdatel Bistrov, Moskova, 2006.

rine girdi. Aynı anda Garegin Taşnaksutyun'a üye oldu ve "Njde" lakabını aldı. 1909 yılında Rusya'ya (Kafkasya'ya) silah almak amacı ile geldi. Njde burada tutuklandı. Fakat 1912 yılında tahliye edildi ve Bulgaristan'a döndü. Balkan Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaflara katıldı, 272 kişilik gönüllü Ermeni birliğine başkanlık etti.

Birinci Dünya Savaşı başladığında Rusya İmparatorluğu'nun Sofya'daki Büyükelçiliği'ne Garegin Njde kendi hizmetlerini sunmaktadır. Drastamat Kanayan'ın (Dro) başkanlığındaki Ermeni gönüllü birliğinin komutan yardımcısı tayin edildi. 1915 yılının Mayıs ayında 3. dereceli Kutsal Vladimir, 4. dereceli Kutsal Anna madalyaları ile aynı yılın Temmuz ise 2. ve 3. dereceli Georgi haçı ile ödüllendirildi. Taşnakların Türkiye'ye karşı çarpışan birliklerinden birine liderlik eden Njde Ermenistan Cumhuriyetinin ordu yapılanması meseleleri ile de uğraştı. 1919 Eylül'ünde, Taşnak hükümeti tarafından Zengezur'a gönderildi, onun görevi bu arazileri Azerilerden temizlemektir. Njde'nin liderlik ettiği silahlı çeteler, burada yaşayan Azerbaycanlı nüfusun toplu katliamıyla uğraşıyordu. Njde'nin doğrudan yönetimi ile Azerbaycanlıların yaşadığı köyler yakılıyor, nüfusu öldürülüyor ve kendi evlerinden kovuluyordu.

Njde ayrıca Vedibasara ve Gökçe bölgelerinde Azerbaycanlı nüfusa karşı katliamlar yapıyordu. Njde'nin birlikleri 1920 yılında Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti ordusu ile savaflara katıldı. En gergin savaflar 1920 yılının mart ayında yapılır. Azerbaycan Sovyet Rusya tarafından işgal edildikten sonra Njde Sovyet ordusunun askerî birlikleri ile de savaflar. 1920 yılının Eylül ayında Sovyet ordusunun birlikleri Kafan ilçesini ele geçirir, Njde kendi birlikleri ile Mehri tarafına çekilir. 1920 yılının kışında Njde Zengezur'daki diğer Ermeni çeteleri ile birlikte Kızıl orduyu sıkıştırıyor. 25 Aralık 1920 yılında Njde ve silah arkadaşları Zengezur'da "Dağlık Ermeni Cumhuriyeti'nin" oluşturulmasını ilan ederler. 1921 yılının Şubat ayında Ermenistan'da

komünistlere yönelik isyan, Kızıl ordunun temel kuvvetlerini Erivan üzerine göndermeye zorlar. Tüm bu zaman boyunca silahlı Ermeni çeteleri Karabağ ve Nahçıvan'da yaşayan Azerbaycanlı nüfusun toplu katliamını gerçekleştirir.

Garegin Njde kendini yarattığı oyuncak cumhuriyetin "başkumandanı" ilan eder. Fakat Temmuzun ilk günlerinde saldırıya geçen Sovyet birlikleri, Ermeni birliklerini ezer ve Njde kendi birliklerinin kalıntıları ile İran'a kaçar.

Kafkasya'dan kaçtıktan sonra Njde Bulgaristan'a gelir ve bu ülkenin vatandaşlığını kabul eder. Fakat 1933 yazında ABD'ye yerleşir, burada o Tanderyan'a, Türk Büyükelçisi Muhtar Bey'in öldürülmesine yardım etmek niyetinde idi. ABD'de Njde "Tseğakron" (katı milliyetçi, aslında faşist ideolojisine sahip kurum) hareketini kurar. 1937 yılında Taşnaksutyun'un sıralarından ayrılır. Nazi Almanyası ile bağlantılar kurar, Rozenberg'le görüşür, onları Türkiye'ye saldırıya çağırır ve kendi yardımını sunar. 1942 yılında General Dro (Drastamat Kanayan) ile birlikte Wehrmacht nezdinde Ermeni birliklerinin oluşturulmasına katılır.

15 Aralık 1942 yılında Njde Almanların oluşturduğu "Ermeni Ulusal Konseyi'nin" 7 üyesinden biri ve "Özgür Ermenistan" gazetesinin editör yardımcısı olur. Dro ve Njde'nin başkanlığındaki Ermeni askerî birlikleri, Kırım yarımadasının işgalinde ve Kafkasya'daki savaflarda yer alır.

Almanya yönetimi Kafkasya'daki ve Türkiye'deki Ermeni nüfusunu bu ülkelerde karışıklık yaratmak için kullanmaya hazırlanırken, cephedeki başarısızlıkları onları bu planlarından vazgeçmeye zorladı.

Sovyet ordusu Bulgaristan'a girdiğinde Njde, savaşın sonunun yaklaştığını göerek kendine yeni müttefikler arar ve Sovyet generali Tobluhin'e mektupla başvurur¹⁶.

(16) Գ. Նժդեհ, "Սանդրիկահայությունը - Ցեղը եւ իր տականը", Մոսկվա 1935թ., էջ:

Mektubunda, kendisine beraat kazanmak amacıyla Nazilerle sadece onların Türkiye'ye savaş ilan edeceğine inandığı için işbirliği yaptığını iddia eder ve Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye savaş ilan etmesinin zorunlu olduğunu belirtir. Kendisinin ise bu çalışmada SSCB ordusuna istenilen yardımı yapacağına söz verir. Fakat Sovyet askerî istihbaratı onu tutuklayarak Moskova'ya gönderir. Bir süre Devlet Güvenlik Bakanlığının hapishanesinde kaldıktan sonra Njde Erivan'a gönderilir. Mahkeme sırasında Garegin Njde anti Sovyet etkinliğinde ve toplu katliamı organize etmekte suçlu bulunarak 25 yıllık hapis cezasına mahkûm edilir. Njde 21 Aralık 1955 yılında Vladimir kentinde cezaevinde ölür.

2004 yılında Ermenistan'da, şimdi iktidarda olan Cumhuriyetçi Partisi tarafından basılan "*Garegin Njde'nin Öğretisi*" kitabı her bir Ermeni için el kitabı anlamına geliyor. Bugün fakir Ermenistan'ın bağımsızlıktan sonra en büyük bütçeli (7 milyon ABD Doları), filmi "*Millî Kahraman*" Garegin Njde hakkında çekilen film olmuştur (2013'te yayımlanmaya başlamıştır). Burada ilk Ermeni Cumhuriyetinin (1918-1920) askerî lideri olmakla beraber, Njde 1930'larda "*Tseğakron*" (milliyetçi, Hıristiyan ve putperest mistizminin ırkçı birleşmesi) adlı ideolojiyi yaratması abartılır ve Ermenistan'ı Stalin'in Sovyetler Birliği'nden tahliye etmek için Hitler'in Ermeni lejyonunun kurulmasına katılmış bir şahsın film kahramanı olarak neler yaptığıyla ilgilidir. Bu olgular filmde hiç gösterilmiyor, ülkenin milliyetçi tarihçileri ve siyasetçileri tarafından onun bu "*fedakârlığı*" temize çıkarılıyor.

Ermeni sanatçıları açıkça ırkçı grupla ilgili bir kişisel sempati için sanatı istismar etmeye izin vermişlerdir. Njdenin ve onun saçma "ideolojisinin" ülkeyi yöneten Cumhuriyet Partisi tarafından kabul edilmesi Ermeni toplumunun ne durumda olduğunu kanıttır.

Ermeni ırkçı Tseğakron öğretisi hiçbir dayanağı olmayan bir korku üzerine kurulu -

adeta 20. yüzyılın sonunda Azerilere karşı işlenen vahşiliklerin itiraf edilmesi herhangi bir şekilde 1915 yılında Osmanlı Türkiye'sinde yaşanan Ermeni soykırımının tarihi gerçekliğini ve manevi iğrençliğini sarsacak-fikri herkesin başı üstünde asılmış Domokles kılıcıdır. Bu kılıç bugün hayali Njde'nin ellerindedir. Ermeniler bu filme çok bakacaklar ve onun bu fikrini her zaman kendilerine yol gösterici olarak kabul edeceklerdir: "Bizim derdimiz o değildir ki, dünyada Türkler vardır, hem de odur ki, Ermenisever Türkler vardır." Türkiye'de Orhan Pamuklar fazladır. Bizde Ekrem Eyllisi adında birisi Ermeni hayranı olarak belirdi. Ama Ermenistan'da Türk'e sempati besleyen tek kişi olsa, o, bu ülkede yaşayamaz-gerçeğine dayanarak söylemek mümkün ki, bu ülkede Türk yaşamıyorsa, demek halkın dayandığı eğitim faşist öğretiler. Çünkü Njde'nin ideolojisi bugün bu ülkede Türkün yaşamasını imkânsız etmiştir.

Dediğimiz gibi, Njde 1920 yıllarından başlayarak, 30. yıllarda söz konusu öğretiyi öne sürmeye başlamıştı. 1932 yılında Bulgaristan'da yayınladığı "*Soy Rubunun Hareketi*" adlı kitabı ve daha sonra "*Hrofk*" dergisinde yayınlanan "*Tseğakronutyun Bir Zafer Gücüdür*" adlı makalesi ile Ermeni Nasyonal sosyalizminin esaslarını ortaya koymuştur¹⁷.

1933 yılında Paris'te Taşnak'ların 12'nci Kongresi olmalıydı. Kongre'ye Njde tarafından sunulan Ermeni diasporasının anti Türk ruhunda olan belgeler, bildiriler, talimatları üç temel prensibi içeriyordu:

1. *Ermeniliğin yurtdışında işlevsel etkinliğini genişleterek Ermenistan'ı savunma durumuna getirmek.*
2. *Ermeni gençliğinin partiden öte etkinliğini güçlendirmek.*
3. *Tüm güçleri Türkiye'ye karşı bir cepbeye sevk etmek.*

(17) Գ. Նժդեհ, "Բնութագրականագրություն", ՀՀ ԱԱՆ արխիվ, ԿԳ, գ. 11278, հուն. 4:

Bu tezleri hayata geçirmek için 1933 yılında Njde parti tarafından ABD'ye gönderilmişti. Artık Njde'ye iki görev verilmişti, kısa süre içerisinde o Amerika Birleşik Devletlerinde Tseğakron hareketini yaratmalı idi. Ayrıca ona başka bir görev de verilmişti. Ermeni terörist Kopernik Tandırçyan'la birlikte Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Muhtar Bey'e suikast yapmalı idi.

Ne oldu Tseğakronutyun'da onun aşılacağı fikirler?

Tseğakron öğretisi aşağıdaki gibi inşa edilir: *"Ben kendi Soyumu (Tseğ) biliyorum, ben kendi soyuma güveniyorum, benim soyum Allah'a daba yakındır, yüksek ırktır, ben cismimde Tseğakron'u taşıyorum"*. Bu açıdan Tseğakron faşizmle aynı cebhededir. İlginçtir ki, aynı yıllarda İtalya'da faşizm, Almanya'da ise ulusal sosyalizm düşünceleri toplumsal kitlelere sirayet etmeye başlamıştı. Başka bir deyişle, Ermenistan o dönemde bağımsız bir devlet olarak kalsaydı, bir Ermeni faşist yapısından bahsetmeyecektik. Aslında XXI. yüzyılın dikte ettiği kriterlerine bugünkü Ermeni devleti ayak uydurmak istemiyor. Birçok konuda yine de faşist yaklaşımı açıkça görmek mümkündür. Devlet bugün de Njde'nin bilinen öğretisi ile yönlendirilirse Nasyonal sosyalizmden henüz uzaklaşabilir olamamıştır.

Ermenistan Cumhuriyetçi Parti Ermenice ve Rusça yayımladığı "Garegin Njde ve onun öğretisi" (Erivan-2004) kitabında belirtiliyor ki, II. Dünya Savaşı başlarken Njde biliyordu ki, Avrupa ülkelerinde anti Ermeni etkisi güçlenmişti ve Almanlarda böyle bir fikir vardı ki, Ermeniler Almanya'nın düşmanlarına yardım ederler. Ermenilerin de Yahudilerin kaderini yaşamalarından korkan Njde harekete geçerek Almanlarla ilişkiye girer ve Bulgaristan ve Romanya'da Ermenilerin bu ülkelerden çıkarılmasını önler. Romanya Başbakanı Antonesku'nun Ermenileri toplu yaşadıkları yerlerden çıkarılması emrini verdi. 1942 yılında Berlin'e giderek Ermenilerin Almanlara sadakatli olacaklarını kanıtlayan

malzeme götürmüştü. Bu malzemeler sonradan onun tutuklanarak 25 yıl ceza almasına neden oldu. O Berlin'de Dro ile de görüşmüştü. Dro da Almanların yanında bulunan Ermeni liderlerden idi. Hapisten sonra bakan ne yapıyor bu ideolog. Sovyet hükümetinin Türkiye'ye hiç de iyi olmayan ilişkilerini kullanarak 1947 yılında *"Yurtdışında Yaşayan Ermenilerin Askerî Siyasi Örgütünü"* kurmayı ve Türkiye'nin doğusundaki bölgeleri SSCB (Sovyet Ermenistanı'na) birleştirmeyi önerir. Ama bu kabul edilmez. Sovyet hükümeti bu zanlıyla işbirliği yapmaz. *"Garegin Njde ve KGB"* adlı kitabında yazar Ustyan kaydeder ki, Njde'nin meramı Sovyetler'in amaçları ile örtüşmemektedir. (Aydın İbrahimov *"Tseğakron Öğretisi Yabut Biz Kimlerle Masaya Oturuyoruz"* makalesi)

Njde'nin Tseğakron öğretisine göre, her bir Ermeni tüm hayatı boyunca Batı Ermenistan'ın Türklerin elinden alınmasına çalışmalıdır. Onun kurduğu *"Tseğakron Uhter"* (1933) adlı kuruluş da bu düşüncenin hayata geçmesine çalışacaktı. Bu *"Tseğakron Uhter"* Ermeni gençler teşkilatının çekirdeği olacaktı. Onun tüzüğü ve programı da hazırlanmıştı. *"Tseğakron Uhter"* in sloganı şöyleydi: *"Ermenistan Ermenilere"*. Bu slogan daha sonraları da hayata geçirilerek Ermenistan'ı mono etnik devlete dönüştürdü. Bu ülkede bir kişi de olsa diğer halka mensup kişinin yaşamaması dediğimizin kanıtıdır. Ermenistan deyince burada yalnız şimdiki Ermenistan kast edilmiyordu. *"Batı Ermenistan"* dedikleri Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinin 6 vilayeti de buraya ait ediliyordu¹⁸.

Ben Yeryüzündeki ilahi izleri kendi Ermeni soyuma okudum, gördüm, öptüm, baş eğdim *"Tseğakron'a Dönüştüm"* derken Njde Ermenilerin ilahi soydan geldiğini iddia ediyor: *"Soy Allah gibi birincidir. Ermeni soyu da Tanrı gibi yüzyılların tanığıdır, o ebediyen Ermeni'dir, Allah'ın ortağıdır"*. Ona göre, soy Ruhun ve Kanın sentezidir, psikolojik depo

(18) Ա. Բարսեղյան, "Ցեղակրոն շարժումը", Բոստոն 1935թ., էջ 31:

ve aynı zamanda biyolojik yapıdır, insanın birbirinden farklı, kendine has karakteri verir. Ona göre, Tseğakronutyun bu girişimleri sürdürmek için soyun elinde sonsuz bir varlıktır. Bu Ermeni varlığını ebedi etmeyi ve Ermeni gibi yaşamayı telkin eder ve içerir. Ermeni'nin kimliğini benimsemesi için bu öğretiyeye inanç da verilmeli. Kronçular bunu yapmalıdırlar.

Tseğakron Kutlu Soyu tanıyor ve ilan ediyor: “*Ermeni olmaya o kişi layık değildir ki, onun için bizim gezegende “Ermeni” kelimesinden daha üstün şeyler vardır*”.

Veyahut “*Ermeni olmaktan önce de sen Ermeni olmalısın!*”, “*Ermeni kendi tarihinde Ermeni'den daha önce kişi olmuştur, bu özelliğine göre de onun faciaları kaçınılmaz olmuştur*”.

Njde'ye göre, Ermeni halkı aşağıdaki Kültlerle (Türkçe put) hayatını devam ettirir. Şunlardır:

Vatan kültürü, Kan kültürü, Dil kültürü, Vatan uğruna kendi hayatını kurban etme kültürü, Ulular kültürü, Güç kültürü, Önder kültürü.

Ermeni için değişmeyen prensipler de şunlardan ibarettir:

Vatan Kültü: Ermeni soyunun doğum yerine saygı. Ermeni genci, tüm çabasını Ermenistan arazisini genişletmeye sarf etmeli ve onun bundan büyük mutluluğu olmamalıdır.

Kan kültürü: Tseğakronatyun kan temizliğini temel ilke olarak kabul eder ve diğer halklarla evlilikleri kabul etmemektedir.

Dil Kültü: Tseğakronutyun her bir Ermeni'nin birbiriyle konuşurken sadece Ermeni dilini kullanmasını önerecektir. Ermeni dilini bilmeyen soyun temsilcisi olarak kabul edilemez. Yani Ermeni düşüncesi büyük ölçüde dile bağlıdır, eğer dil olmasa dışa dağılmış Ermeni birliğini sağlamak mümkün olmaz. (Ndje Bolşevik zulmü altında yaşayan Ermenileri kendisinden saymıyor, onları kabul etmiyor ve tüm umutlarını diasporaya bağlıyordu).

Kendi hayatını kurban etme kültürü: Soyunu korumak için bu yolda ölmek bir şereftir ve “... *Aslan gibi mücadele etmeliyiz*”.

Ulular Kültü: Tseğakronutyun nesiller arasında ilişkilerin devam etmemesini en büyük eksiklik olarak kabul ediyor. Özellikle Anavatan toprakları üzerinde etkinliğin devamı yeni nesil için besin kaynağı olmalıdır.

Güç Kültü: Tseğakronutyun güce özel yer veriyor. Njde'ye göre, güçlü kazanan olur, haklı olmaz; dünya, güçlü olanın karşısında boyun eğer.

Önder Kültü: Her soyun başında halkın kaderini belirleyen bir lider olmalıdır. Tseğakronutyun, soy üyelerinin önderinin iradesine tabi olmasını gerektirir. O yazıyordu: “*Ermenilik ne zamansa Türkleri başlıyacak, ama onun önünde diz çökmeden, onu diz çöktürerek ...*”

Ermenilik (Armenizm), Njde'ye göre, her şeyden üstündür. “*Sen önce Ermenisin, sonra insansın, Ermenilik her şeyin ötesindedir*”.

Buna göre de Tseğakronutyun Ermenilerin çıkarlarını herhangi bir halkın çıkarlarından daha üstün tutar. Örneğin, Tseğakron hareketinin ilk nizamnamesinin ana sayfası şu sloganla başlıyor: “Lozan? Hayır, Hiç Bir Zaman Kabul Edilemez”. Ve fikir şöyle devam ediyor: “*Bir halkın ana toprağı diğer halkın daimi vatani olamaz*”.

Tseğakronutyun, sadece Ermenilerin toprak için çarpışmaya hazır olmasını gerektirmez, bu eğitim daha ileri giderek, Ermenilerden Türklere karşı acımasız intikam gerektirir. Njde şöyle yazıyor: “*Bizim aramızdaki düşmanlık tarihi değil, daha çok biyolojik ve biz bu halkı hangi yöntemle olursa olsun yok etmeliyiz*”. Bunun artık faşizm olduğunu Njde kendisi de gizlemez. Öğretinin bu noktalarını açıklarken diyor ki: “İtalyanların Faşizmi var, Almanların Nazizm'i, Yahudilerin ise Siyonizm'i... Ermenilerinse Tseğakronu var...” Biz

1919 yılında bu fikirleri görüşleri oluştururken, Mussolini kendi düşüncelerini daha yeni keşfediyordu... Hitler arazilerin genişlemesinin tezahürünü henüz hayal etmiyordu. Nazilerin felsefesinde vatan sınırı hiçbir anlam taşımamaktadır. Biz ise halkımıza onun Ana toprağı olan Ermeni Dağlık bölgesini (Doğu Anadolu, Kilikya ve Kafkasya'nın büyük bir araziye kapsamaktadır) geri vermek istiyoruz... Hitler Yahudileri insanlık için bir bela olarak görmekteydi ve bundan dolayı onları yok etmeyi hedefliyordu. Bizim soyumuzun düşmanları ise Türklerdir, onlar Ermenileri yeryüzünden siliyorlar ve memleketimizin topraklarının büyük bölümünü ele geçirmişler vb.

Bu şahsın suç geçmişi Ermeni toplumu için önemsiz bir meseledir.

Aşağıdaki metin Garegin Njde'nin itham dosyasından bir parçadır, onu Ermenistan SSC Devlet Güvenlik Bakanlığı Çalışanı, Ermeni milletinden olan Binbaşı Melkumyan hazırlamıştır. Bu belgede, Njde'nin Azerbaycan Türklerine karşı işlediği suçlardan neredeyse bahsedilmiyor, ancak belgeyle tanışmak faydalıdır. Bu belge Njde'nin ne kadar gaddar ve faşist görüşlü suçlu olduğunu ortaya koyuyor.

“... Bulgaristan'da yaşarken Ter-Harutyunyan Taşnaksutyun'un başkanı olarak, SSCB'ye yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. 1941 yılında Alman istibbaratı ile ilişki kurmuş ve Almanların talimatı ile Balkan yarımadasında milliyetçilerin arasında, ajanlık oluşturulması ile meşgul olmuştur. Njde, yani Ter-Harutyunyan Almanların Berlin'de kurduğu “Ermeni Ulusal Konseyi” üyesi olarak yurtdışında yaşayan Ermenilerin arasında SSCB'ye yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. Bu bilgiler ve bazı diğer belgelere göre 2 Kasım 1944 yılında Garegin Ter-Harutyunyan hapsedilerek soruşturmaya tabi tutuldu. Soruşturma belli etmiştir ki, itham Ter-Harutyunyan 1908 yılından 1937 yılına kadar Taşnaksutyun partisinin üyesi olmuş, 1918 yılında Taşnak hükümeti tarafından,

milliyetçi askerî bölümler oluşturmak amacı ile Zengezur'a gönderilmiştir. 1921 yılından ise Taşnak hükümetinin Zengezur'da silahlı kuvvetleri birliklerinin komutanı olarak, Sovyet ordusuna karşı askerî operasyonlar yapmıştır. Onun emri ile bir dizi komünist ve Kızıl Ordunun mensupları tutuklanmış ve kurşuna dizilmiştir. Aynı zamanda, yüzlerce komünist, Kızıl Ordu mensubu devrimci ruhlu işçi ve köylüler Tatev kayalığından atılarak öldürülmüştür. (II. cilt sayfa NN 251-253, 257-259, 263-266, 355-359, 360, 364-369).

1933 yılında Sanık Ter Harutyunyan ABD'ye yöneldi ve orada Taşnak gençler örgütü olan “Tseğakron” örgütünü kurdu, örgüt ırkçılığı tebliğ eden faşist örgütüdür. Sanık G. Ter Harutyunyan Sovyetler Birliği'nin amansız düşmanı gibi, 1941 yılında kendisinin yakın tanıdığı olan Alman ajanı Burev Semryon İvanoviç'in aracılığıyla Alman istibbarat organlarının Balkanlar'daki rehberi “Doktor Delius” lakaplı Vagner Otto ile irtibat kurarak, onun talimatı üzerine Bükreş, Varna, Plovdiv, Sliven, Sümen şehirlerinde olmuş ve burada SSCB'ye karşı kullanılmak için adamların seçilmesi ve Almanlara tanıtımı ile meşgul olmuştur. (Cilt I sayfa NN 22-29, 31-33, 37-44, 45-48, 66, 68-88, 93, 157, 208-302, II cilt sayfa NN 192-195, 311, 318, 320, 327, 332, 352). Bundan sonra Harutyunyan Alman istibbaratçısı Binbaşı Drumyun'un talimatı ile 1942 yılının sonbaharında Berlin'e gitmiştir. Kendisinin yardımcısı olan Asatryan Hayk (“Smers” tarafından tutuklanmıştır) aracılığıyla, Bulgaristan'da yaşayan 30 Ermeni'yi Berlin'e göndermiştir, burada Hohenbande köyünde bulunan istibbarat-sabotaj okulunda eğitimden geçerek Kırım'a gönderilmişlerdi, onların amacı Sovyet Ermenistan'ına geçmek ve orada istibbarat-sabotaj faaliyeti yapmaktı, Alman ordusunun Ermenistan sınırlarına yaklaşacağı takdirde ise bu adamlar isyan yapacaklardı. (Cilt I sayfa NN 1574, 155, 158-165; Cilt II sayfa NN 49-51, 59-62). 1943 yılının Ağustos ayında Garegin Ter-Harutyunyan Kırım'a gelerek, yukarıda gösterilmiş istibbarat-bozguncularının önünde konuşma yaparak, onları

Almanların tüm talimatları yerine getirmeye çağırmıştır. (Cilt II sayfa NN 309, 310). Samik Ter-Harutyunyan Almanya'nın işgal altındaki Doğu Bölgeleri Bakanlığının oluşturduğu "Ermeni ulusal konseyinin" bünyesine dâhil olur, konseyin amacı Almanya'ya SSCB'ye karşı mücadelede yardım etmek ve Ermenistan'da Almanya'nın etkisi altında milliyetçi-burjuva hükümetinin kurulmasına ulaşmak idi. (Cilt I sayfa NN 69-71 Cilt I sayfa NN 245-248, 352). Kendini kısmen suçlu bulur. Devciyan Ovanes Akopoviç'in, Burev Semyon İvanoviç'in, Plev Hristo Dmitriyeviç'in, Pastandaryan Krikor Andranikoviç'in, Asatryan Tork Kirakosoviç'in, Doğramacyan Mardin Mkertçiçeviç'in, Davidian Nşan Akopoviç'in, Tomasyan Mkertiç, Astvatsaturyan Nerses Srapionoviç'in, Sarkisyan Gurgen Semyonoviç'in ifadeleri temelinde Ter-Harutyunyan'ın suçu kanıtlanmıştır. İlk tabkikatın bitmesi ve ileri sürülmüş suçlamanın onayını bulmasına güvenerek Ermenistan SSC'nin Ceza Kanunu'nun 200'üncü maddesi göz önünde bulundurulurarak 11278 numaralı dosya uyarınca Ermenistan SSC'nin D.İ.N. birliklerinin askeri savcısı ile SSCB Devlet Güvenliği Bakanlığının nezdinde, özel istişarenin dinlemelerine gönderilebilir. Sanığa karşı ceza tedbiri gibi, 25 yıllık hapis cezası önerildi. İhtam eylemi 10 Mart 1948 yılında tertip edilmiştir.

Ermenistan SSC Devlet Güvenlik Bakanlığı'nın Birinci İdaresinin Üçüncü Bölümünün Reisi Binbaşı Melkumyan

Nahçıvan ve Zengezur'da sayısız hepsiz suçlar işlemiş bu kişi Ermenistan'ın ulusal lideridir, kahramanıdır. Ermenistan'da o çok Türk katledenler kahraman sayılmaktadır, Njde de onlardan biridir. Buradaki cinayetlerinin üstünün açılacağından korkarak 1920 yılından sonra Bulgaristan'a kaçan Njde bu ülkenin vatandaşlığını kabul etti. 1933 yılında Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Muhtar Bey'e karşı planlanan terör grubuna katıldı. Sonra Nazi Almanyası'na giderek faşistlere bağlanıp general rütbesine yükseltilmiştir. 1942 yılında faşist ordusunun bün-

yesinde Ermeni çeteleri kurmuştur. Sofya Sovyet Ordusu tarafından ele geçirildikten sonra, hapsedilerek SSCB'ye getirildi. 1955 yılına kadar Moskova, Erivan, Vladimir ve Taşkent hapisanelerinde tutuldu. 1955 yılında Vladimir hapisanesinde öldü. Cesedi 1983 yılında getirilerek Kafan'daki Spitakvor kilisesinin avlusuna gömülür. Njde eski Türk toprağı, Milattan önce 8. yüzyılda Türklerin yaşadığı Sünik'i, yani şimdiki Zengezur'u işgal ederek Ermenistan'a birleştirmesi ile hep gurur duyar. Bugüne kadar Zengezur da Ermeni işgali altındadır.

Kaynakça

Grigori Artsruni, Vostoçnyy Vopros, Tipografiya İ. A. Çantseva, Tiflis, 1876.

Գ. Նժդեհ, "Ինչն է ստեղծվեց Յեղալրոն շարժումը", "Հանրապետական" թերթ, Երևան, 1993թ, թիվ 21:

Esat Uras, "Tarihte Ermeniler ve Ermeni meselesi", İstanbul-1987.

Varpetyan Alexander, "Ermeni halkının Arilerden doğuşu", Şant TV. 11 Nisan 2011.

Derenik Demirchyan, Dokumentalniy film, 1990 g. studiya "Ayk", 30 min. (855 m), ch/b. / Avtory stsenariya: N. Virabyan, B. Ovsepyan, rezhissor / operator B. Ovsepyan [Biograficheskiy film o vidnom arm-yanskom pisatele KHKH veka]

V.Kudulyan, Andraniki baderazmı, kitabı, s.24 (Ermenice) Beyrut, 1929.

Konstantin Leontiv Proizvedeniya: <http://knleontiev.narod.ru/articles.htm>

A.Çelebyan, "Zoravar Andranik'ı yev Hay Heğapohagan Şarjumi", Erivan-1999.

"Droşak" Gazetesi, 1908, № 8.

Jastin McCarthy, "Kim başlattı?" Makalesi, "Ermeni soykırımı iddiaları", kitabı, Cedit yayıncılık-Ankara, 2006, 264 \ 26.

"Taşnaklar ve Onların Yöneticileri", Kitabı (Ermenice-1904, Tiflis).

"Հայրենիք" օրաթերթ, Բոստոն 1963թ, 13 սեպտեմբերի, էջ 2:

"Մմբատ Հովհաննիսյան "Յ Ե Ղ Ա Կ Դ Ո Ն ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն ԵՎ Ֆ Ա Շ Ի Զ Մ" (Ի ր ա կ ա ն ու թ յ ու ն կ ե դ ծ ի թ) Երևան 1998:

Eduard Abramyan, "Kavkaztsı v Abwehre", İzdatel Bistrov, Moskova, 2006.

Ա. Բարսեղյան, "Յեղալրոն շարժումը", Բոստոն 1935թ., էջ 31: